

R o n o v

A když večer pohromadě mládež za mrazu sedává, rád stařeček povídává o vdově a o pokladě.

K. J. Erben, Poklad

Jedna taková pověst se povídá i o zříceninách hradu Ronova. Než se však pustím do líčení příběhů s otevíracími se skálami, hrnci zlatáček, tajemnými bytostmi a ponaučeními na závěr, ještě si připomeňme, jaká byla historie hradu, o níž nám promlouvají písemné prameny a samotné rozvaliny hradu. Tedy, aspoň taková, jaká lze z nich vyčíst – dnes už nezjistíme, jak daleko od pravdy budeme...

Pohled na Ronov ze silnice Blíževedly – Litic

Jak vypadá místo, kde hrad leží?

Čedičový kopec Ronov, vysoký 553 m.n.m., je nepřehlédnutelný už zdaleka. Lokálka z České Lípy do Lovosic nám pak na něj nabídne pohled skoro ze všech stran. A každý, kdo někdy šel z blíževedelského nádraží po silnici do Litic, či si přes pole zkracoval cestu na vlak do Stvolínek, se jím jistě nejednou pokochal, jdouc pod jeho svahy. V očích mnoha vandráků tvoří jakéhosi malého bratříčka nedalekého Vlhoště, některými považovaného za symbol Roverek. A když se na vrchol Ronova podíváme pořádně, neunikne nám, že je korunován zbytky hradních zdí kdysi mohutného hradu stejného jména. Abychom hradu dosáhli, čeká nás převýšení 230 metrů po poměrně prudkých svazích, které jako had ovíjí červená turistická značka. Zvlášť při ledu či dešti se cesta stává dobrodružstvím. A což teprve bouřka zažitá na vrcholu!

Co je známo z písemných pramenů?

Predikát z Ronova je u rodů vzešlých z Ronovců poměrně častý. Původní Ronov, podle něhož toto pojmenování vzniklo, leží v dnešním Polsku. „Náš“ Ronov je nejspíše zmiňován poprvé v roce 1427, kdy byl v držení bratrů Berků z Dubé, příslušníků jedné větve Ronovců. Hrad tehdy tvořila zřejmě jen obytná stavba na čedičovém suku uprostřed dnešního prostoru hradu. Poloha hradu na velmi strmém kopci byla opevněním sama o sobě. Hrad byl postaven v druhé polovině čtrnáctého století či začátkem století patnáctého. Přeneslo se na něj sídlo ze stvolínecké tvrze, která je v pramenech zmiňována dříve.

Dnes viditelné části hradu byly vybudovány v době pohusitské, kdy na hradě seděl Vilém z Illburka, který hrad roku 1437 odkoupil od rodu z Dubé. Ze staveb je patrná snaha přizpůsobit obranu hradu novým střelným zbraním, které se v této době objevují. Z bašt a věží po obvodu hradby se dá flankováním pokrýt skoro celý obvod hradby, samotné ochozy však nejsou propojené a nelze je projít po celé délce. Hradní opevnění je teprve hledáním toho správného způsobu aktivní obrany za použití děl.

V držení Illburků byl hrad až do jejich vymření po meči v roce 1538, kdy přešel na dědice v ženské linii. Zvyšující se nároky renesanční šlechty však dny hradu sečetly. Vdova po Vilémovi II. z Illburka přenesla sídlo z těžko dostupného hradu zpět do tvrze

ve Stvolínkách, která byla přebudována na pohodlný zámek. Hrad byl sice ještě nějakou dobu udržován, ale jakmile již nebyl sídlem pána, rychle chátral. Když roku 1608 prodává Alžběta z Vartemberka Ronov se Stvolínkami Adamu Hrzánovi z Harasova a na Skalce, hrad je poprvé uváděn jako pustý.

Zřícenina hradu se z mlh historie opět vynořuje za třicetileté války, kdy se zde i se svým majetkem ukryli obyvatelé blízkých vesnic. Hrad proto přepadlo a vypálilo švédské vojsko. Roku 1811 se zřítíla část obytné budovy na jihozápadě. V jejím zdivu byl potom hledači pokladů proražen otvor, jímž se dnes nejčastěji vstupuje na hradní nádvoří. Někdy v roce 1832 hrad navštívil K. H. Mácha, jak si poznamenal ve svých Hradech spatřených, jeho kresba hradu se však nezachovala. V roce 1845 byla zřízena majitelem panství, litoměřickým biskupem Augustinem Hillem, křížová cesta na hrad, která končila na čedičovém suku, odkud byla odstraněna velká část zbytků původního hradního paláce. Byl zde vztyčen dřevěný kříž a později i pro návštěvníky vybudován malý domek. Nic z toho se však do dnešních dnů nezůstalo.

Co vypráví samy hradní zdi?

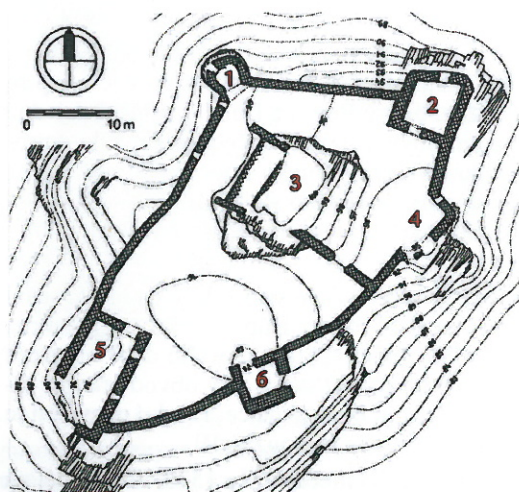
Hrad byl vybudován převážně z čediče místního původu. Použit byl ale také pískovec, zejména jako lemování oken či dveří. Nároží jsou armována většími čedičovými kameny či nijak nezdůrazněna. Struktura zdí je víceméně jednotná, na lících patrná snaha o řádkování.

Původně hrad tvořil jen palác (3), možná věžové konstrukce, na čedičové skále, převýšené asi pět metrů nad zbytek hradní plošiny. Do dnešních dob se z něj dochovaly jen nepatrné zbytky. Byť někteří autoři předpokládají jinou dispozici a vývoj hradu, jeví se tato jako nejpravděpodobnější.

Při přestavbě kolem roku 1450 byl hrad obepnut oválnou hradbou, z níž vystupuje několik objektů. V severozápadní a jihovýchodní části hradby je to věžička (1) a bašta (4) s úzkými šterbinovými okny.

Vstup do hradu chránila branská věž (6) se zaoblenými rohy. Cesta se při průchodu branou lomí do pravého úhlu, aby případného vetřelce co nejvíce zpomalila. I samotná přístupová cesta k ní vedoucí nutí návštěvníka jít dlouho pod hradbami a obráncům dává čas se rozhodnout, zda host bude vítaný či nikoli. Vnitřní a vnější hrad pak odděluje další zeď, v níž byla proražena branka.

V severovýchodní a jihozápadní části hradu nalezneme větší budovy, u nichž se předpokládá obytná funkce. Jihozápadní budova (5) tuto funkci plnila nepochybně. V přízemí se otvírala drobnými okénky, patro pravděpodob-

Půdorys hradu podle F. Gabriela a J. Panáčka (zaměření z r. 1992)

Světání na Ronově, vlevo severovýchodní objekt hradu (2), foto: Autičko

ně zpřístupňovala dřevěná konstrukce a dveřní otvor v jihovýchodní stěně. V patře můžeme spatřit otisky srubové konstrukce, dokládající její obytné využívání. Zajímavostí je též klíčová střílna v severovýchodní zdi budovy.

Zato nad severovýchodním objektem (2) se vznáší otazníky. Velká okna, otevřená na vnější stranu hradu ho činí vojensky neúčinným. Podle dochovaných trámových kapes však patrem procházela pouze lávka spojující dveřní otvory a umožňující průchod mezi hradebními ochozy. Obytná funkce by tedy byla vyloučena. Stavba nebyla do hradby vložena dodatečně, její zdivo je ve spodní části provázáno se zdmi hradby, v horní naopak ale hradbu narušuje. Možným vysvětlením byla třeba změna plánu během stavby. Je však možné, že nemůžeme dnes vidět něco, co by nám stavbu ukázalo v pravém světle – další nedochovanou stavbu, budovu bránící či skutečné řešení podlahy patra.

Jak hrad žije v dnešní době?

Místo přitahovalo trampy snad odjakživa, stal se dějištěm rozličných akcí – ať už vítání jara či dobývání hradu. I dnes ho takto vyhledávají třeba různí vedoucí dětských oddílů. Ze strany trampů se vyskytly i snahy pustit se do oprav hradu podobně, jako na nedalekém Hrádku: „...když to šlo na Helfenburku, půjde to i na Ronově.“

Říkali si Ronováci. Leč velkou bolestí hradu byl nedostatek vody, která nikde nahoře nebyla. Možná i proto došlo jen k úklidu prostoru hradu, vykácení náletových dřevin a uspořádání pár akcí.

Dnes, jak jsem již zmiňovala v úvodu, nás nahoru vyvede červená značka, na předním nádvoří nalezneme velké ohniště a opodál u zdi přístřešek. Snad by byl dobrý ke skrytí před deštěm či k přenocování, nepřálo-li nám počasí spát pod nekonečnou střešou hvězd, jen by v něm nesmělo být tolik odpadků. Ono je totiž namáhavé si jídlo a pití do strmého kopce vynést, ale ještě namáhavější je prázdné obaly od něj dolů snést... Nebo si to aspoň zřejmě někteří myslí.

Pohled k jihozápadnímu objektu (5), vpravo u jeho zdi přístřešek, nad ním klíčová střílna, vlevo v popředí čedičový suk se zbytky paláce (3)

A jak o hradu hovoří legendy?

V příbězích vyprávějících se o zříceninách Ronova hrají většinou hlavní roli poklady, odkrývající se očím běžným smrtelníkům jen za určitých okolností... Nejčastěji se tak děje na Květnou neděli, když ve stvolíneckém kostele čtou pašije. Jedna z mnohých verzí příběhů hovoří o ženě, vdově z Úštěka, která se doslechla o pokladech na hradě skrytých a rozhodla se tam na Květnou neděli vypravit. Leč neměla nikoho, kdo by jí pohlídal dítě a musela ho proto vzít s sebou.

Jakmile farář začal v kostele pod hradem předčítat pašije, zazněl hrom a strašlivý rachot jako by skály padaly. Žena se nezalekla, byla připravena. Když hřmot utichl, zel před ní vstup do podzemních prostor, z nichž se linula zlatavá záře. Žena vstoupila a spatřila v podzemí stůl, na němž ležely veliké hromady zlatých mincí, že až z něj přepadávaly na podlahu. I nabrala si peněz, co jen mohla unést, dítě však již neměla jak pobrat. Položila ho tedy na zem a spěchala s penězi domů. Jakmile poklad doma vysypala, uháněla honem zase na hrad. Leč ouha – v kostele mezitím pašije dozněly a žena se marně rozhlíží po vstupu do síně s pokladem, kde zůstalo i její dítě. Bohatství se jí sice neproměnilo v bezcennou hlínu či listí, jak zachycuje ve své baladě Poklad podobný příběh K. J. Erben, co jí však bylo platné, když jí stálo ztrátu dítěte. Marné bylo volání, marné hledání a pobíhání v troskách hradu, marné Boha prošení...

Po protřpení celého dlouhého roku se žena pokusila o poslední možnost záchrany – opět se na Květnou neděli vypravila na Ronov. A vše se odehrálo jako před rokem – jen zlato již ženu pranic nezajímalo – měla oči jen pro své dítě, které si na podlaze hrálo s penízky, jako by uplynulo jen pár hodin od chvíle, kdy ho tu zanechala. Inu, v podzemí se čas jinak měří...

V jiné verzi téže pověsti, kterou zachycuje již roku 1863 sběratel lidových pověstí J. V. Grohmann se dočítáme, že to, co žena v podzemní místnosti našla nebylo zlato nýbrž uhlí, které se jí teprve doma ve zlato proměnilo. Též o její dítě se v její nepřítomnosti starala dobrá bílá paní, strážkyně pokladu.

Jinde nacházíme jako strážce pokladů ronovských obra, nikdo však nepřidává bližší podrobnosti. Stejně tak krátkou poznámkou je i zkazka, že se v opuštěných ruinách má zjevovat duch někdejšího hradního pána. Kterého a proč mu po smrti nebylo dopřáno klidu také nikdo neví. Můžete zkusit za bezměsíčné noci, kdy škvírami ve zvětralém zdivu skučí vítr, vystoupat na vrchol Ronova a třeba odpověď naleznete...

Kawi

Není-li uvedeno jinak, foto Kawi. Literatura: ANDĚL, R. a kol. 1984: *Hrady, zámky a tvrze v Čechách na Moravě a ve Slezsku* 3. Severní Čechy. Praha. DURDÍK, T. 1999: *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha. GABRIEL, F. – PANÁČEK, J. 2000: *Hrady okresu Česká Lípa*. Praha. GROHMANN, J. V. 2009: *Pověsti z Čech*. Praha.